

УДК 004.75

**К.т.н., доцент Маслянюк П.П., аспірант Вознюк А.С.,
магістрант Вознюк С.С.**

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»**

УЗАГАЛЬНЕНА СТРАТЕГІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Abstract

***P.P. Maslyanko, assoc. prof., PhD, A.S.Vozniuk, S.S.Vozniuk
Construction of generalized research activity strategy***

A.N. Leontiev's activity theory is used to design extended activity metamodel. Research activity metamodel and generalized research strategy are developed on its basis. Well-known research activity strategies are considered. Generalized strategy created is based on the OSLA research model.

Вступ

Основною метою функціонування інформаційно-комунікаційної системи аналізу даних (ІКСАД) [1] є інформатизація дослідницьких процесів організаційних систем (Орг.С), інакше кажучи бізнес-процесів дослідницької діяльності (research activity). Тому основою проектування та реалізації ІКСАД є формалізація опису цих процесів.

Для моделювання бізнес-процесів існує широкий вибір відповідних способів та засобів. В їх основі лежать певні метамоделі, які визначають структуру і принципи функціонування моделей. Нами було збудовано розширену метамодель діяльності на основі загальнопсихологічної теорії діяльності О.М. Леонтьєва [2].

У тезах розглядається використання розробленої метамоделі для аналізу дослідницької діяльності. Особлива увага приділяється задачам аналізу та узагальнення стратегій цієї діяльності. Розв'язання цих задач дасть змогу сформулювати основні прецеденти (варіанти використання) для ІКСАД.

Постановка задачі

Об'єкт дослідження — дослідницька діяльність.

Предмет дослідження — стратегії дослідницької діяльності.

Мета цієї роботи — сформулювати узагальнену стратегію дослідницької діяльності.

Дослідницька діяльність

Під *діяльністю* (Activity) ми розуміємо процес чи систему процесів активної взаємодії суб'єкта зі світом, під час якого *суб'єкт* (Subject) задовольняє свої *потреби* (Need) [2]. Основними «складовими» окремої людської діяльності є *дії* (Action), що її реалізують. *Дією* називається процес, підпорядкований свідомій *ціль* (Goal). Під *стратегією* ми розуміємо спосіб здійснення діяльності, який визначає цілі, їх порядок та дії, спрямовані на їх досягнення. Рис.1 розкриває зв'язки між сутностями «діяльність», «дія», «ціль» та «стратегія».

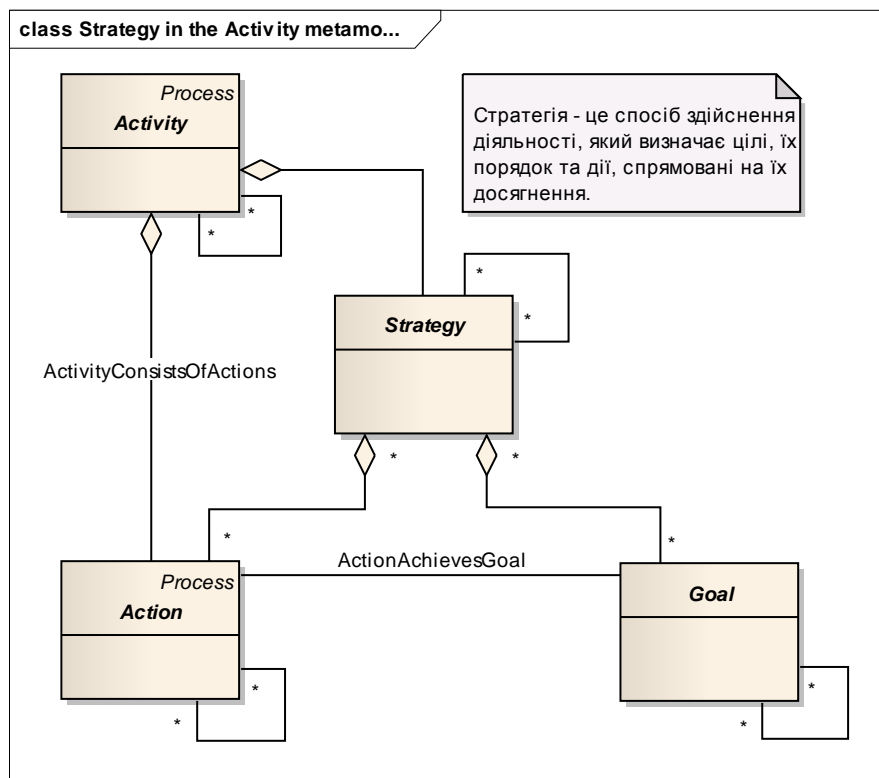

Рис.1. Місце сутності «стратегія» у розширеній метамоделі діяльності

Дослідницька діяльність є окремим видом діяльності із характерним для неї набором дослідницьких стратегій та множиною дослідницьких цілей (цілей дослідження) і дослідницьких дій (див. Рис. 2).

Стратегія дослідницької діяльності

Дослідницька стратегія (стратегія дослідження) — це спосіб

здійснення дослідницької діяльності, який визначає цілі дослідження, їх порядок та дослідницькі дії, спрямовані на їх досягнення.

Зауважимо, що слід розрізняти дослідницький процес (дослідницьку діяльність) та стратегію його здійснення згідно з даним означенням. Нажаль, автори стратегій інколи плутають ці поняття.

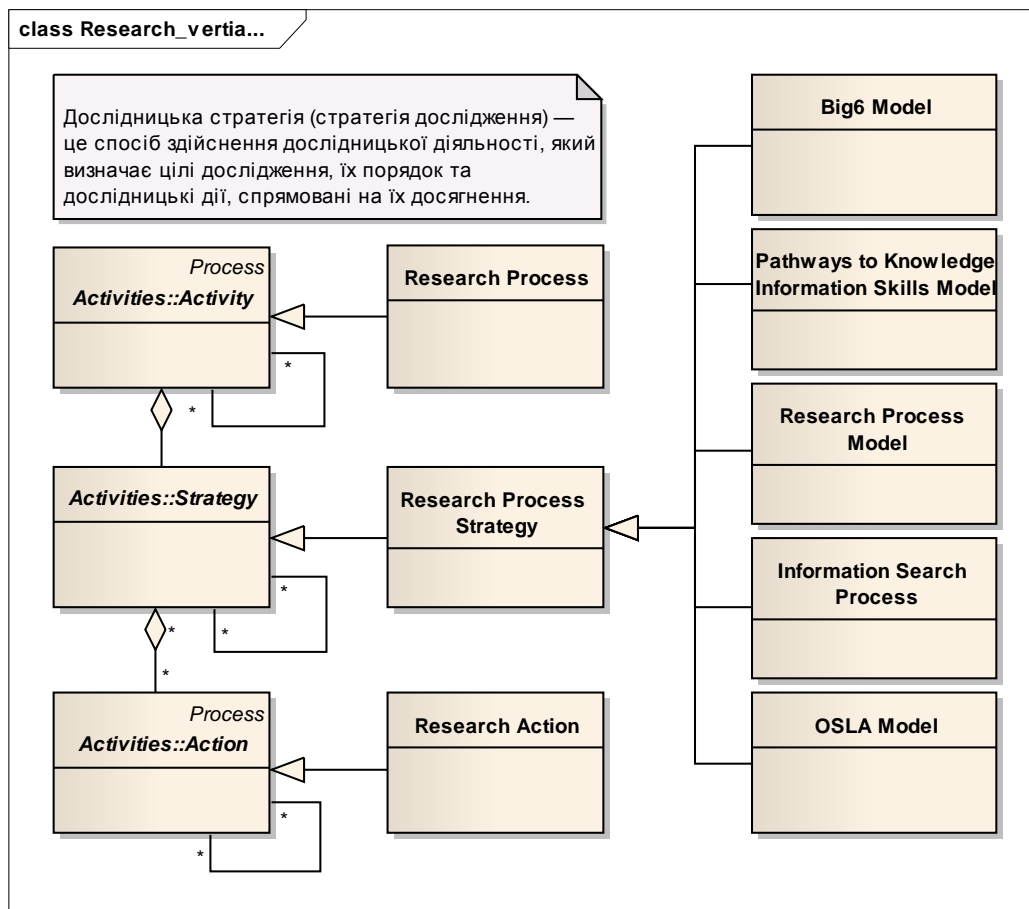

Рис.2. Дослідницька діяльність, як окремий вид діяльності

Нижче наведено короткий опис найвідоміших стратегій досліджень.

Research Process Model (Stripling та Pitts, 1988) [3]. Модель призначена для допомоги студентам під час написання дослідницьких статей. Етапи моделі: вибір загальної теми, формування загального уявлення, звуження теми, формулювання мети/цілі, формулювання питань для дослідження, планування дослідження, пошук/аналіз/оцінка джерел, аналіз даних, формулювання висновків, представлення результатів.

Information Search Process (Kuhlthau, 1989) [4]. Модель розділяє етапи на основі зростання впевненості дослідника у результатах. Етапи моделі: початок, вибір, пошук, формулювання, збір та представлення.

Модель Big6 (Eisenberg та Berkowitz, 1990) [4]. Це одна з найвідоміших

моделей і їй широко навчають студентів США у якості керівництва для дослідження. Основні етапи Big6: постановка задачі, застосування стратегій пошуку інформації, визначення розміщення та отримання доступу до інформації, використання інформації, синтез та оцінка.

Pathways to Knowledge Information Skills Model (Pappas та Tere, 1995) [4]. Ця нелінійна модель спочатку була представлена у вигляді діаграми, а не у формі послідовності кроків. Важливою її складовою є заохочення студентів до постійного пошуку та переоцінки інформації. Етапи цієї моделі: сприйняття, попередній пошук, пошук, інтерпретацію, комунікацію та оцінку.

З більшою кількістю моделей та їх детальним описом можна ознайомитись у [4].

Організація OSLA (Ontario School Libraries Association), розглянувши існуючі стратегії досліджень [5], дійшла висновку, що всі вони мають 4 спільних етапи: підготовка до дослідження, доступ до ресурсів, обробка інформації та передача знання. Однак на нашу думку ця модель не є повною, оскільки вона не відображає етап рефлексії. Ціль дослідника на цьому етапі полягає у проведенні оцінки, як досягнутих ним результатів, так і самого процесу досягнення цих результатів, та формулювання відповідних висновків. Їх слід враховувати при проведенні наступних досліджень.

Таким чином на нашу думку узагальнена стратегія дослідницької діяльності (1-й рівень деталізації) включає 5 етапів: 1) підготовка до дослідження 2) доступ до ресурсів 3) обробка здобутої інформації 4) розповсюдження знань 5) рефлексія.

Висновки

Аналізу стратегій дослідницької діяльності присвячена значна кількість робіт. Однак головним їх спільним недоліком є неповне розуміння їх авторами термінології. Причиною цього є розгляд стратегій відокремлено від цілісної системи дослідницької діяльності. Ми здійснили спробу виправити цю ситуацію, розглянувши модель дослідницької діяльності та сформулювавши її узагальнену стратегію.

Подальша робота ведеться у напрямку виділення прецедентів (варіантів використання) ІКСАД з метою підтримки діяльності дослідників у відповідності зі сформульованою узагальненою стратегією дослідницької діяльності.

Література

1. Маслянюк П. П., Вознюк А. С., Вознюк С. С. Дослідження засобів та розробка компонентної моделі інформаційно-комунікаційної системи аналізу даних // Наукові вісті НТУУ «КПІ». – 2008 р. – № 5. – С. 47-56.
2. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – 2-е изд. – М.: Политиздат, 1977. – 307 с.
3. Stripling and Pitts Research Process Model. <http://witloof.sjsu.edu/courses/250.loertscher/modelstrip.html>.
4. Information Search and Use Models. Information Age Inquiry. <http://virtualinquiry.com/inquiry/models.htm>.
5. Inquiry and Research. The Ontario School Library Association. http://www.accessola.com/action/positions/info_studies/html/research.html.